

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Rutanen, U. & Roos, P. (2026) Metsäpedagogiikka varhaiskasvatuksessa : avain yhdessä tekemiseen ja oppimiseen. Tutkittua varhaiskasvatuksesta, 20.2.2026.

URL: <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2026/02/20/metsapedagogiikka-varhaiskasvatuksessa-avain-yhdessa-tekemiseen-ja-oppimiseen/#more-5594>

Metsäpedagogiikka varhaiskasvatuksessa – avain yhdessä tekemiseen ja oppimiseen

[20 helmikuun, 2026](#) ~ [Samuli Ranta](#)

Vieraskynässä Ulla Rutanen ja Piia Roos

Päiväkotiryhmä on lähtenyt metsään leikkimään ja lapset kiipeilevät suurilla kivillä. ”Hei, tulkaa katsomaan! Täällä on hämähäkki!” kajahtaa innostunut huudahdus. Yksi ryhmän lapsista on huomannut kivellä olevan ötökän. Koko ryhmä pyrkii paikalle ihastelemaan löytöä. Jotkut lapsista jäävät hieman etäämmälle ja toiset heistä taas haluavat tutkia hämähäkkiä ihan läheltä. ”Sillä on hyvä suojaväri, kun sitä ei meinaa erottaa kiven pinnasta”, toteaa ryhmän opettaja. ”Sillä on kahdeksan jalkaa!” tietää eräs lapsista. Koko porukalla jutellaan yhdessä siitä, että hämähäkkiä ei saa koskea kepillä, jotta sen jalat eivät menisi vahingossa poikki. ”Mitähän se syö?”, pohtii yksi lapsista ääneen. ”Hyttysiä!” vastaa toinen. Hämähäkin touhuja ihastellaan vielä hetki ja sitten lapset jo rientävät muihin touhuihin metsän siimekseen.

Luonnon hyödyntäminen oppimisympäristönä on ollut olennainen osa suomalaista varhaiskasvatusta jo vuosikymmenien ajan (Kiviranta ym. 2024, 103). Edelleen on varsin tavallista, että lapsiryhmät lähtevät viikoittain retkelle lähimetsään (Jantunen 2023, 9). Säännöllisesti toteutetut retket tuovat monipuolisuutta toimintaan ja retkeily on lapsista hauskaa. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä perusteluksi kyseiselle toimintatavalle, vaan on syytä pysähtyä pohtimaan, millaista pedagogiikkaa metsäretkillä toteutetaan. On myös tarpeen miettiä, mitä retkeilyn tai yleisemmin luontotoiminnan tavoitteet ovat ja mitä erityistä metsä oppimisympäristönä tarjoaa lapsille.

Metsäretkiä vai metsäpedagogiikkaa

On tavallista, että luonnossa tapahtuva varhaiskasvatusta keskittyy päiväkotien läheisyydessä sijaitseviin metsäympäristöihin (Ek 2024, 101). Metsää käytetään oppimis- ja kasvatusympäristönä niin erityisissä metsäryhmissä kuin tavallisissa päiväkotiryhmissäkin (Jussila & Myllyniemi 2021, 19; Rutanen 2024, 15). Metsä tarjoaa lapsille monipuolisen tilan liikkua ja tutkia, ja vahvistaa näin heidän fyysisiä ominaisuuksiaan. Samalla metsässä toimiminen tukee monin tavoin lasten sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja. Lisäksi yhteistoiminta metsässä tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia yhteistyötaitojen harjoitteluun. (Dabaja 2022, 647; Sella ym. 2023, 13.) Tutkimuksissa (Hunter-Doniger, 2021, 23–24, 26; Dabaja 2022, 647) on noussut erityisesti esille, kuinka lapsen toimintaan sitoutuneisuus ja keskittyminen käsillä olevana toimintana on luonnossa oltaessa vahvaa. On myös todettu, että luonto oppimisympäristönä edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia vähentämällä

stressiä sekä parantamalla unen laatua ja ruokahalua (Ceciliani, Babini & Tortella 2021, 504; Salonen 2023, 92; Sella ym. 2023, 13, 19.)

Tavallisuudestaan ja tuttuudestaan huolimatta tällaiselle metsässä tai muualla luonnossa totutetulle varhaiskasvatukselle ei ole vakiintunutta käsitettä suomalaisen varhaiskasvatuksen piirissä, vaan siitä käytetään monia eri nimityksiä. Rinnakkain puhutaan muun muassa ulkona oppimisesta, kestävän kehityksen kasvatuksesta tai ympäristökasvatuksesta (Parikka-Nihti & Suomela 2017, 20–22). Käsitteiden selkiyttämiseksi on siis tarvetta. *Metsäpedagogiikan* voisi ajatella kuvaavan osuvasti edellä esitetyn kaltaista luonnossa tapahtuvaa varhaiskasvatusta, sillä kyseisessä käsitteessä yhdistyvät sekä metsä oppimisympäristönä että toiminnan pedagoginen painotus (Rutanen 2024, 15). Pedagogiikalla tässä yhteydessä tarkoitetaan erityisesti toiminnan tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta (OPH 2022, 22). Toki toiminnan taustalla vaikuttavat tietopuolisen osaaminen ja pedagoginen asiantuntijuuden kypsyminen koulutuksen ja kokemuksen myötä (Kangas, Ukkonen-Mikkola & Ranta 2022).

Metsäpedagogiikan voi ajatella koskettavan kaikkia varhaiskasvatuksen ammattilaisia, koska metsässä retkeily on niin yleistä suomalaisissa päiväkodeissa. Yhteisen kattokäsitteen löytyminen ei kuitenkaan vielä riitä selkiyttämään sitä, mitä ulkona tapahtuva varhaiskasvatus itse asiassa on. Myös ymmärrys siitä, mikä tekee ulkona tapahtuvasta toiminnasta pedagogiikkaa, ja vielä tarkemmin metsäpedagogiikkaa, kaipaava tarkempaa määrittelyä (Rutanen 2024, 7). Käsitteen haltuun ottamiseksi tarvitaan aktiivisia toimenpiteitä, jotta itse metsään lähteminen ei asettuisi toiminnan tavoitteeksi, vaan metsässä tapahtuvaa toimintaa olisi pedagogisesti perusteltua ja tavoitteellista.

Metsäpedagogiikan vaikutus aikuisen rooliin

Metsäpedagogiikan systemaattinen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa ei siis ole itsestäänselvyys, sillä varhaiskasvatuksen ammattilaisten keskuudessa on paljon vaihtelua siinä, kuinka usein he esimerkiksi retkeilevät lapsiryhmänsä kanssa metsässä tai millaista pedagogiikkaa retkillä

toteutetaan. Kiviranta ym. (2024) korostaa, että metsäretket vaativat aikuiselta erilaista pedagogista lähestymistapaa kuin sisätiloissa toimiminen. Useissa kansainvälisissä tutkimuksissa (mm. Ceciani ym. 2021, Sanderud ym. 2022) on havaittu, että metsäpedagogiikassa pedagoginen prosessi painottuu erityisesti lasten havainnointiin ja heidän oppimisensa tukemiseen luontoympäristössä. Tällöin aikuinen keskittyy tarkkailemaan lasten oppimisprosessia ja yhteistyötä sekä luonnon tutkimista. Näin hän oppii ymmärtämään lasten tarpeita ja vahvuuksia sekä tunnistamaan heidän kiinnostuksen kohteitaan. (Ceciani ym. 2021, 502, 504, 505; Sanderud ym. 2022, 1096–1097.)

Perinteisen opetuksen sijaan taitava ammattilainen tarjoaa luonnossa oppimismahdollisuuksia lasten kiinnostusten kohteiden perusteella ja yhteinen toiminta rakentuu lasten aloitteiden suunnassa. Toiminta nojaa vahvasti lapseen ja tilanteeseen vapautuen tiukan kontrollin asettamista rajoista. Aikuinen ohjaa toimintaa vahvasti lasten leikin ja tutkimisen kautta, mikä vaatii pedagogista herkkyyttä ja sensitiivistä vuorovaikutusta lasten kanssa. Metsä ja lapset tuovat usein eteen odottamattomia hetkiä ja lopputulos on usein ennalta-arvaamaton. Työntekijän onkin oltava valmis heittäytymään prosessiin ja kyettävä muokkaamaan pedagogiikkaa spontaanisti tilanteen mukaan. Toimiminen luonnossa edellyttää pedagogisen tilan antamista ihmettelylle, havainnoille ja pienille seikkailuille. Tämän ohella toki huomioitava itse luontoympäristö sekä sään ja vuodenajan vaikutukset. (Kiviranta ym. 2024, 112; Waite 2020, 15–17.)

Norjalaiset tutkijat Alme ja Reime (2020) tuovat esiin, kuinka metsäpedagogiikka muuttaa aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta lasten osallisuutta korostavaan suuntaan. Heidän mukaansa metsässä toimiminen tarjoaa mahdollisuuden tarkastella uudella tavalla perinteisempää aikuisen ja lapsen välistä roolijakoa, jossa aikuinen yleensä määrittelee toiminnan sisällön ja suunnan. Metsäympäristö rohkaisee lapsilähtöiseen oppimiseen ja yhteistoiminnallisuuteen, sillä luonnossa toimiessa aikuisen ja lasten välisessä vuorovaikutussuhteessa korostuu luottamus ja yhteistyö. Taitava ammattilainen toimii oppimisen mahdollistajana tarjoten lapsille turvallisen ympäristön, jossa he voivat ottaa vastuuta ja oppia oman kokemuksensa kautta. Näin rakentuva kokemuksellinen oppiminen ei ainoastaan tue lapsen itsenäisyyttä, vaan myös vahvistaa heidän luottamustaan omiin kykyihinsä ja auttaa kehittämään ongelmanratkaisutaitoja. (Alme & Reime 2021, 123.) Tästä esimerkkinä mainittakoon vaikkapa säänmukaisen pukeutumisen harjoittelu tai erilaisista luonnossa liikkumiseen liittyvistä riskeistä keskusteleminen lasten kanssa. Kun aikuinen ei tee yksin päätöksiä tai aseta sääntöjä ja kieltoja, oppivat lapset itse ajattelemaan ja arvioimaan sitä, mikä on turvallista ja mikä puolestaan ei.

Metsäpedagogiikan kehittäminen

Kuten edellä on todettu, luontotoiminta edistää pienten lasten oppimista monin tavoin ja on sen takia erityisen perusteltu toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Eri maiden metsäpedagogiikan toimintakulttuuria vertaillut Waite (2020) haastaakin vahvistamaan varhaisvuosien luonto-opetuksen osuutta sekä opetussuunnitelmissa että käytännössä. Yksi toimiva keino metsäpedagogiikan aseman vahvistamiseen on lisätä retkeilyyn sopivia luontopaikkoja päiväkotien läheisyyteen. Samoin varhaiskasvatuksen ammattilaisten vertaisoppimista ja osaamisen jakamista mahdollistavien rakenteiden luominen sekä koulutustarjonnan lisääminen aiheesta vahvistavat metsäpedagogiikan asemaa osana varhaiskasvatuksen toimintatapoja. (Waite 2020, 14.)

Yksi toimivaksi koettu vaihtoehto päiväkodin ammattilaisten vertaisoppimiselle on lapsiryhmien välinen metsäkummitoiminta (Rutanan 2024). Idea tällaiselle toiminnalle syntyi Rutanen (2024) opinnäytetyöhön liittyneessä kehittämisprosessissa. Päiväkodin jokaisella lapsiryhmällä oli oma kummiryhmänsä, jonka kanssa metsäretkiä toteutettiin ja suunniteltiin yhdessä noin kerran kuukaudessa. Näin saatiin aikaan yhteistoimintaa pienistä ja vähän isommista lapsista koostuvien

ryhmien välille. Samalla kun isommat lapset auttoivat pienempiä lapsia tutkimaan luontoa, aikuisilla oli mahdollisuus oppia toinen toisiltaan erilaisia metsäpedagogiikan toteuttamisen tapoja (Rutanen 2024, 60–61).

Edelleen Kiviranta ym. (2024) tuovat esiin, kuinka metsäpedagogista osaamista on mahdollista vahvistaa helposti hyödyntämällä osaavampien kollegoiden tukea ja ohjausta. Osaamisen kehittämiseksi on myös tarvetta, sillä ulkoympäristön tarjoama potentiaalinen hyödyntäminen ei ole vielä riittävää (Kiviranta ym. 2024, 112). Tähän voi olla monia eri syitä. Lapsiryhmän vieminen luontoon voi tuntua joistakin ammattilaisista haastavalta esimerkiksi turvallisuuden näkökulmasta. Lasten kanssa toimiminen aidattomassa ympäristössä vaatii erilaista huomiota kuin päiväkodin pihassa ulkoileminen. (Ceciani ym. 2021, 502; Sanderud ym. 2022, 1095, 1097; Rutanen 2024, 55). Huolta saattaa aiheuttaa myös Suomen luonnosta löytyvät ihmisen terveydelle haitalliset eliöt, kuten käärmeet tai myrkylliset sienet ja marjat (Laine 2021). On totta, että metsässä toimimisessa on omat haasteensa, mutta hyötyjä sitäkin enemmän. Metsä ympäristönä tarjoaa yksinkertaisesti korvaamattomia oppimiskokemuksia lapsille ja myös aikuisille.

Lopuksi

Vain harvat päiväkodit Suomessa sijaitsevat kaupunkien ydinkeskustoissa, missä yhteys luontoon on rajallinen. Sen sijaan suurin osa suomalaisista päiväkodeista on lähellä luontoalueita, jotka ovat helposti saavutettavissa kävellen ja tarjoavat ihanteelliset puitteet metsäleikeille. (Jantunen 2023, 6.) Vaikka luontoon lähteminen olisi helppoa, niin metsän ja erityisesti metsäpedagogiikan tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnetään vaihtelevasti. Metsäpedagogiikkaa jarruttaa usein ammattilaisten rohkeuden puute viedä opetusta ulkotiloihin (Waite 2020). Jarruna saattaa myös olla oma luontosuhde ja yksinkertaisesti tiedonpuute metsäpedagogiikan mahdollisuuksista ja toteuttamistavoista (Jantunen 2023, 6, 13–15; Rutanen 2024, 7).

Pohdittaessa metsäpedagogiikan asemaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia on hyvä suunnata katsetta myös tulevaisuuteen. Kuten tiedämme, tulevaisuudessa kestävä kehityksen arvot ja ilmastonmuutoksen tuomat haasteet nousevat yhä enemmän esille. Tarvitsemme ihmisiä, jotka hahmottavat oman paikkansa maailmassa suhteensa luontoon positiivisessa ja voimauttavassa valossa (Rutanen 2024, 68). Tarjoamalla lapsille luontokokemuksia voimme auttaa heitä löytämään omakohtaisen yhteyden luontoon. Lasten täytyy päästä säännöllisesti kosketuksiin oikean luonnon kanssa, jotta he voivat kehittää omaa luontosuhdettaan kokemuksellisuuden ja elämyksellisyyden välityksellä. Lasten vahvan ja positiivisen luontosuhteen syntymistä voidaan konkreettisesti tukea päiväkotien metsäretkien avulla ja tässä portinvartijoina toimivat varhaiskasvatuksen ammattilaiset (Jantunen 2023, 2; Puhakka 2023, 80–81).

Kuvituskuvat Pexels

Lähteet

Alme, H. & Reime, M. 2021. Nature kindergartens: a space for children's participation. *Journal of Outdoor and Environmental Education* 24 (2), 113–131.

Ceciliani, A., Babini, A. & Tortella, P. 2021. MoVimparo. Twelve years of action research at a kindergarten: 2008–2020. *Journal of Physical Education and Sport* 1(21), 500–506.

Dabaja, Z. 2022. The Forest School impact on children: reviewing two decades of research. *Education* 3–13, 50 (5), 640–653

Hunter-Doniger, T. 2021. Early Childhood STEAM Education: The Joy of Creativity, Autonomy, and Play.

Jantunen, J. 2023. Varhaiskasvatuksen luontokyselyt 2014 ja 2023. Allergia-, iho- ja astmaliitto ry. Viitattu 17.11.2024.

https://www.allergia.fi/site/assets/files/21417/valtakunnalliset_varhaiskasvatuksen_luontokyselyt_2014_ja_2023.pdf

Jussila, V. & Myllyniemi, U. 2021. Pedagogisia näkökulmia luontotoimintaan. Teoksessa R. Fågel, V. Jussila & S. Sarkkinen (toim.) *Ilo kasvaa ulkona. Luontotoiminnan käsikirja*. Ulvila: Plusprint, 18–19.

kangas, J., Ukkonen-Mikkola, T. & Ranta, S. 2022. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – Kohti teoreettisia määritelmiä. Viitattu 20.10.2025. [Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – Kohti teoreettisia määritelmiä – Tutkittua varhaiskasvatuksesta](#)

Kiviranta, L., Lindfors, E., Rönkkö M-L. & Luukka, E. 2024. Outdoor learning in early childhood education: exploring benefits and challenges. *Educational Research* 66 (1)102–119.

Laine, A. 2021. Suomen luonnossa varottavat eliöt. Teoksessa R. Fågel, V. Jussila & S. Sarkkinen (toim.) Iloa kasvaa ulkona. Luontotoiminnan käsikirja. Ulvila: Plusprint, 58–59.

Puhakka, R. 2023. Ulkona opettamisen vaikutukset lasten fyysiseen hyvinvointiin. Teoksessa Kaasinen, A. & Myllyniemi U. (toim.) Ulkona opettamisen käsikirja. Viro: PS-kustannus, 80–86.

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 17.11.2024.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tekstikappale/8265280>

Rutanen, U. 2024. Jokainen sää on mahdollisuus. Päiväkodin kasvattajat metsäpedagogiikkaa kehittämässä. Sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Sosiaalialan erityisasiantuntijan tutkinto-ohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Sanderud, J., Gurholt, K. & Moe, V. 2022. Didactic sensitivity to children and place: a contribution to outdoor education cultures. *Sport, Education and Society* 27 (9), 1086–1099.

Salonen, K. 2023. Ulkona opettamisen psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset. Teoksessa Kaasinen, A. & Myllyniemi U. (toim.) Ulkona opettamisen käsikirja. Viro: PS-kustannus, 87–97.

Sella, E., Bolognesi, M., Bergamini, E., Mason, L., Pazzaglia, F. 2023. Psychological Benefits of Attending Forest School for Preschool Children: A Systematic Review. *Educational Psychology Review* 35 (1), 1–29.

Waite, S. 2020. Where Are We Going? International Views on Purposes, Practices and Barriers in School-Based Outdoor Learning. *Education sciences* 10 (11), 1–35.